

АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

ANALYSIS AND IMPROVEMENT CASH MANAGEMENT ENTERPRISES OF THE DAIRY INDUSTRY

Павлова С.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства,
Житомирський державний технологічний університет

Шпакевич А.М.

студентка,
Житомирський державний технологічний університет

У статті здійснено аналіз надходжень та витрат грошових коштів та фінансових результатів діяльності підприємств молокопереробної галузі, визначена роль управління грошовими потоками в системі ефективного управління підприємством, обґрунтовано необхідність та визначені основні етапи забезпечення фінансової рівноваги шляхом збалансування грошових потоків, виділені шляхи оптимізації грошових надходжень досліджуваних підприємств.

Ключові слова: грошовий потік, планування, оптимізація, стратегічні цілі, управління грошовим потоком.

В статье проведен анализ доходов и расходов денежных средств и финансовых результатов деятельности предприятий молокоперерабатывающей отрасли, определена роль управления денежными потоками в системе эффективного управления предприятием, обоснована необходимость и определены основные этапы обеспечения финансового равновесия путем сбалансирования денежных потоков, определены пути оптимизации денежных поступлений исследуемых предприятий.

Ключевые слова: денежный поток, планирование, оптимизация, стратегические цели, управление денежным потоком.

In the article the income analysis and cash expenditures and financial results of activity of the enterprises of the dairy industry, defines the role of cash flow management in the system of effective management of the enterprise, the necessity and the basic steps to ensure financial equilibrium by balancing cash flow, defined ways to optimize cash flows investigated enterprises.

Keywords: cash flow, planning, optimization, strategic goals, cash flow management.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для підприємства, що працює в ринкових умовах, однією з основних засад ефективної діяльності є безперервний рух грошових коштів, що забезпечує функціонування усіх видів діяльності підприємства, сплати зобов'язань та забезпечення розширеного відтворення. Тому основним завданням підприємства є підвищення ефективності його функціонування за рахунок раціонального управління грошовими потоками, яке дозволить забезпечити фінансову рівновагу та ритмічність діяльності підприємства, прискорити обіг капіталу, знизити ризик неплатоспроможності та отримати прибуток.

Нині в Україні спостерігається тенденція до скорочення виробництва молочної продукції, зниження рентабельності виробництва та

неплатоспроможності підприємств. У зв'язку з цим управління підприємством вимагає вдосконалення методів аналізу, планування та оптимізації грошових потоків. Отже, дослідження питань управління грошовими потоками у таких умовах є першочерговим та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням сутності управління та оптимізації грошових потоків займалась значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, а саме: І.О. Бланк, М.Д. Білик, Ю. Брігхем, Г.Г. Кірейцев, В.В. Ковальов, Л.О. Лігоненко, І.А. Маркіна, А.М. Поддєрьогін, В.П. Савчук та інші. Разом з тим, низка питань щодо ефективності управління грошовими потоками та шляхи оптимізації грошових потоків молокопереробних підприємств потребує більшої уваги і тому залишається актуальною.

Таблиця 1

Обсяги виробництва молочної продукції в Україні у 2013-2015 рр. (тис. тон)

Продукція	2013	2014	2015	Абсолютне відхилення 2015 до 2013 (+,-)	Відносне відхилення 2015 до 2013 (%)
Молоко рідке оброблене	971,8	1116,5	970,4	-1,4	-0,14
Молоко та вершки, жирністю більше 6%	51,5	68,2	61,8	10,3	20,0
Молоко і вершки сухі	53,8	66,7	60,9	7,1	13,2
Масло вершкове	94,3	114,0	102,0	7,7	8,16
Сири тверді	165,4	130,4	123,6	-41,8	-25,3
Сири свіжі неферментовані	83,7	74,7	67,8	-15,9	-19,0
Йогурт	522,3	472,8	426,2	-96,1	-18,4

Джерело: складено за [10, с. 110]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Молокопереробна галузь є однією з провідних у структурі промисловості України. Перспективи її розвитку та функціонування завжди є актуальними, оскільки молочні продукти є особливо цінними та незамінними продуктами харчування будь-якої людини. Переробкою молока в Україні, за даними Держкомстату на 2014 рік, займається 401 підприємство, проте майже 80 контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів [3].

Закриття російського ринку, на який припадало близько 85% експорту молочної продукції з України, примушує вітчизняних виробників шукати нові ринки збуту. Якщо кисломолочна продукція ще експортується в Казахстан і Грузію, то підприємствам з виробництва твердих сирів доводиться або змінювати асортимент продукції, що випускається, або гармонізувати виробництво до європейських стандартів.

Нині в Україні спостерігається спад виробництва молочної продукції. Статистичні дані по видах молочних продуктів вироблених у 2013-2015 роках наведені у табл. 1.

Як видно з даних, наведених у табл. 1, значною мірою скоротилося виробництво сирів та йогурту у 2015 р. порівняно до 2013 р. Порівнюючи 2015 р. з 2014 р., бачимо, що виробництво всіх видів молочної продукції має тенденцію до скороченнями. Це призводить до погіршення показників фінансових результатів та чистого прибутку підприємств молокопереробної галузі, які теж в свою чергу мають тенденцію до погіршення за останні роки. Проведений аналіз фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку молокопереробних підприємств України за період 2010-2014 рр. наведений у табл. 2 і 3.

За даними табл. 2 бачимо, що відсоток підприємств, що одержують прибуток, з 2012 року має тенденцію до скорочення. Їх фінансовий результат у 2013 р. становив 1473,6 млн. грн., а у 2014 р. він скоротився майже вдвічі, та становив 808,5 млн. грн. Натомість протягом 2014 р.

результативний фінансовий результат зменшився і підприємства молокопереробної галузі в підсумку отримали збиток розміром майже один млн. грн., незважаючи на переважну більшість підприємств, що отримали прибуток, та частку підприємств, що одержали збиток (60% до 40% відповідно).

Таблиця 2

Фінансові результати до оподаткування підприємств молокопереробної галузі України за 2010-2014 рр.

Роки	Фінансовий результат (сальдо) (млн. грн.)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		У % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат (млн. грн.)	У % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат (млн. грн.)
2010	-860,0	61,7	814,3	38,3	-1674,3
2011	-488,2	52,4	810,0	47,6	-1298,2
2012	1285,1	66,2	1626,3	33,8	-341,2
2013	1038,6	63,8	1473,6	36,2	-435,0
2014	-961,9	59,6	808,5	40,4	-1770,4

Джерело: складено за [3]

Отже, аналізуючи табл. 3, можна сказати, що загальна сума отриманого прибутку серед підприємств молокопереробної галузі скорочується. Все це є негативним наслідком, а отже, для покращення операційної діяльності, нарощення обсягів виробництва, збільшення рівня рентабельності, платоспроможності та ліквідності, підприємствам потрібно приділити увагу управлінню грошовими потоками, їх плануванню та оптимізації.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є аналіз та удосконалення системи управління грошовими потоками на підприємствах молокопереробної галузі України на основі оптимізації грошових пото-

ків, обґрунтування механізмів збільшення надходжень фінансових ресурсів на таких підприємствах. Завданням є аналіз стану управління грошовими потоками молокопереробних підприємств України та виявлення шляхів удосконалення управління ними і розробка пропозицій підвищення ефективності їх використання.

Таблиця 3
**Чистий прибуток (збиток) підприємств
молокопереробної галузі України
у період 2010-2014 рр.**

Роки	Фінансовий результат (сальдо) (млн. грн.)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		У % до загальної кількості підприємств	Чистий прибуток (млн. грн.)	У % до загальної кількості підприємств	Чистий збиток (млн. грн.)
2010	-1063,5	59,8	638,4	40,2	-1701,9
2011	-669,7	50,2	657,0	49,8	-1326,7
2012	931,2	64,9	1295,0	35,1	-363,8
2013	693,8	62,9	1161,4	37,1	-467,6
2014	-1165,5	59,3	659,8	40,7	-1825,3

Джерело: складено за [3]

Виклад основного матеріалу. Підсистема управління грошовими потоками є однією з основних складових загальної системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. В ринкових умовах для підприємства визначальним є безперервний рух грошових коштів, який забезпечує функціонування основної діяльності, оплату зобов'язань та здійснення соціального захисту працівників.

Грошові потоки – це надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів у результаті виробничо-господарської діяльності підприємств. Грошові потоки, які формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності, є важливим самостійним об'єктом управління [13].

Можна виділити такі напрямки грошових потоків:

- відшкодування витрат на виробництво і реалізацію продукції та за отримані послуги;
- виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими підприємствами;
- формування фондів грошових коштів;
- здійснення фінансових та інвестиційних операцій.

Головною метою управління грошовими потоками на підприємствах молокопереробної галузі у сучасному ринковому середовищі є забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його діяльності шляхом збалансування обсягів надходжень та витрат

грошових коштів і синхронізації їх у часі. Реалізація цієї мети можлива за допомогою вирішення таких завдань [8, с. 166; 9, с. 404]:

1. Визначення системи джерел формування вхідних грошових потоків, їх періодичності, стабільності, достатності для забезпечення потреб у грошових ресурсах. Це важливо для підприємств молокопереробної галузі, оскільки виробництво має сезонність та циклічність. За допомогою цього є можливість мінімізувати негативні відхилення від запланованих обсягів формування позитивних грошових потоків.

2. Визначення за пріоритетністю напрямів витрачання коштів, враховуючи строки, обсяги і можливості виконання зобов'язань із метою скорочення або повного погашення заборгованості перед кредиторами. Це забезпечить фінансування всіх запланованих заходів для здійснення відтворювальних процесів на підприємстві.

3. Синхронізація та збалансування додатних та від'ємних грошових потоків, забезпечення їх рівномірності та ритмічності. Це допоможе погасити невідкладні зобов'язання у поточному періоді та забезпечить постійну платоспроможність підприємства.

4. Формування раціональної структури власних та залучених коштів, шляхом узгодження вхідних та вихідних грошових потоків від фінансової та операційної діяльності. Це забезпечить фінансову стійкість підприємства.

5. Нарощування обсягів надходжень грошових коштів від операційної діяльності, що в першу чергу свідчить про належний рівень ділової активності.

6. Інтенсифікація та забезпечення достатності формування грошових потоків, що забезпечить достатній рівень якості чистого грошового потоку.

7. Проведення заходів щодо підвищення виробничої потужності, застосування новітніх технологій і високопродуктивної техніки, підвищення якості продукції, що наразі є досить актуальним для молокопереробної галузі України, вихід на європейський ринок. Збільшення доходів від позареалізаційних операцій за всіма видами діяльності. Все це призведе до максимізації чистого грошового потоку.

Стратегічні цілі управління грошовими потоками мають бути узгоджені з корпоративною стратегією підприємства та повинні включати:

- пріоритетні напрямки та сфери діяльності для розподілу відповідних грошових потоків;
- пріоритетні показники ефективності управління грошовими потоками;
- допустимий рівень страхових резервів;
- допустимий рівень ризикованості фінансових операцій.

Організація процесу управління на підприємствах молокопереробної галузі, з метою удосконалення управління грошовими потоками, має базуватися на принципах достовірності відображення інформації, комплексності, без-

перервності, збалансованості й ефективності, та проводиться за такими етапами [6]:

– Перший етап. Забезпечення повного та достовірного обліку доходів та витрат підприємства та формування необхідної звітності. Результати обліку відображаються у звітності, за допомогою якої фінансові менеджери проводять всебічний аналіз, планування та контроль грошових потоків підприємства.

– Другий етап. Аналіз грошових потоків у попередньому періоді. Під аналізом грошових потоків підприємства розуміють процес дослідження системи показників, їх формування на підприємстві, виявлення основних тенденцій та закономірностей з метою з'ясування резервів подальшого підвищення ефективного управління ними.

Основною метою аналізу грошових потоків є виявлення рівня достатності коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства, визначення інтенсивності та ефективності їх використання; визначення джерел їх надходжень та напрямку витрачання для контролю за поточною ліквідністю та платоспроможністю підприємства; виявлення причин дефіциту (надлишку) грошових коштів; прогнозування витрат та надходжень коштів для забезпечення поточної та перспективної діяльності [5, с. 128].

Показники аналізу грошових потоків забезпечують підтримку фінансової рівноваги підприємства та надання інформації для оцінки ефективності фінансових рішень [4, с. 132]. При цьому розглядається негативний та позитивний грошові потоки підприємства, динаміка їх формування, структура, їх збалансованість, досліджується їх синхронність у розрізі окремих інтервалів звітного періоду. Розглядається динаміка залишків грошових активів підприємства, яка відображає рівень синхронності та платоспроможності.

– Третій етап. Оптимізація грошових потоків підприємства – це виявлення та реалізація резервів, які дозволять знизити залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування; забезпечити збалансованість грошових потоків у часі та за обсягами; забезпечити більш тісний взаємозв'язок грошових потоків за видами господарської діяльності підприємства; підвищити обсяг та якість чистого грошового потоку.

Оптимізація грошових потоків дає змогу підтримувати фінансову рівновагу, яка досягається за умови, коли попит підприємства на грошові кошти дорівнює його пропозиції (наявним грошовим коштом) у кожній часовий період. Вагоме значення в процесі оптимізації займає аналіз інформації, який є не лише основою для обґрунтування та вибору певного напрямку оптимізації, але й може виступати індикатором задовільності стану об'єкта оптимізації. Не менш важливу роль у здійсненні оптимізації має й оцінка отриманих результатів вибору, яку можна розглядати також у якості кінцевого індикатора,

який здатен надати інформацію про досягнення мети оптимізації [7].

Для ефективного управління грошовими потоками, у першу чергу необхідно домогтися збалансованості обсягів додатного і від'ємного потоків грошових коштів, оскільки як дефіцит, так і надлишок грошових ресурсів негативно впливають на результати господарської діяльності. Дефіцитний грошовий потік знижує ліквідність і рівень платоспроможності підприємства, а надлишковий – призводить до втрати реальної вартості тимчасово вільних коштів унаслідок інфляції, оборотність капіталу уповільнюється, через простій коштів втрачається частина потенційного доходу у зв'язку з втраченою вигодою від прибуткового розміщення коштів в операційному чи інвестиційному процесі.

Для того, щоб досягти збалансованості дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді, на підприємствах молокопереробної галузі мають розроблятися заходи для прискорення залучення коштів (збільшення цінних знижок при розрахунку за продукцію готівкою; забезпечення часткової або повної передоплати за продукцію; скорочення строків надання товарного кредиту покупцям; використання сучасних форм реінвестування дебіторської заборгованості таких як облік векселів, факторинг, форфейтинг тощо) та уповільнення їх виплат (придбання довгострокових активів на умовах лізингу; збільшення за згодою з поставальниками строків надання товарного кредиту підприємству; використання флоута (періоду проходження виписаних платіжних документів до їх оплати) для уповільнення інкасації власних платіжних джерел).

Оскільки ці заходи, підвищуючи рівень абсолютної платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, можуть створити проблеми дефіцитності грошових потоків у майбутньому, то паралельно має бути розроблені заходи для збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді. А саме, заходи зі збільшення додатного грошового потоку, такі як додаткова емісія акцій; залучення довгострокових кредитів; залучення стратегічних інвесторів; продаж або здача в оренду основних або не використовуваних засобів; продаж частини довгострокових фінансових вкладень. А також заходи зі скорочення від'ємного грошового потоку, такі як зниження суми постійних витрат підприємства; скорочення обсягів реальних та фінансових інвестицій.

Синхронізацію грошових потоків має бути спрямовано на усунення сезонних і циклічних розходжень як у формуванні позитивних, так і негативних грошових потоків, а також на оптимізацію середніх залишків готівки [1, с. 362].

– Четвертий етап. Планування грошових потоків підприємства в розрізі різних їхніх видів. Планування – це свого роду прогноз, через невизначеність низки вихідних його передумов, який

розробляється у формі різноманітних планових розрахунків при різноманітних сценаріях розвитку.

Планування дає змогу орієнтуватися на довгострокові результати, ефективніше контролювати свою фінансово-господарську діяльність. Для планування грошових потоків на підприємствах складається бюджет доходів і витрат на

будь-який період (рік, півріччя, квартал, місяць, декада, п'ять днів). Бюджет складається з двох частин: дохідної (даних про надходження грошей) і витратної (даних про їх використання у зв'язку зі здійсненням певного виду діяльності).

Формування бюджету грошових потоків забезпечує оперативне отримання в зручній для

Таблиця 4

**Зміна величини майна і капіталу підприємств молокопереробної галузі України
за 2013-2014 рр. (млн. грн.)**

Стаття	Роки		Відхилення 2014 р. до 2013 р.
	2013	2014	
Актив			
1. Необоротні активи			
Основні засоби	6626,1	7313,6	+687,5
Інвестиційна нерухомість	0,7	0,9	+0,2
Довгострокові біологічні активи	12,4	12,5	+0,1
Незавершені капітальні інвестиції	917,0	664,1	-252,9
Довгострокові фінансові інвестиції	370,3	491,6	+121,3
Інші необоротні активи	259,5	83,3	-176,2
Усього за розділом 1	8186,0	8566,0	+380,0
2. Оборотні активи			
Запаси	3032,0	3239,0	+207,0
Поточні біологічні активи	1,0	0,9	-0,1
Дебіторська заборгованість	21235,7	23058,2	+1822,5
Поточні фінансові інвестиції	95,7	42,4	-53,3
Грошові кошти	535,7	396,1	-139,6
Витрати майбутніх періодів	129,8	141,4	+11,6
Інші оборотні активи	1374,3	1431,2	+56,9
Усього за розділом 2	26404,2	28309,3	+1905,1
3. Необоротні активи та групи вибуття	6,6	1,3	-5,3
Пасив			
1. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	4988,5	5329,4	+340,9
Додатковий капітал	1934,2	2050,4	+116,2
Резервний капітал	516,3	631,4	+115,1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-860,9	-2240,6	-1379,7
Неоплачений та вилучений капітал	-296,9	-167,6	129,3
Усього за розділом 1	6281,2	5603,0	-678,2
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	50051	5710,5	+705,4
3. Поточні зобов'язання та забезпечення			
Короткострокові кредити банків	2980,7	2992,8	+12,1
Поточна кредиторська заборгованість - за товари, роботи, послуги;	5410,7	6849,0	+1438,3
- за розрахунками з бюджетом;	174,2	140,4	-33,8
- зі страхування;	43,3	42,2	-1,1
- з оплати праці;	87,3	1032	+15,9
- інша поточна заборгованість.	11282,4	12133,7	+851,3
Поточні забезпечення	64,9	198,8	+133,9
Доходи майбутніх періодів та відстрочені комісійні доходи	0,7	6,8	+6,1
Інші поточні зобов'язання	3266,2	3096,0	-170,2
Усього за розділом 3	23310,5	25563,0	+2252,5

Джерело: розраховано на основі використання джерела [3]

аналітика формі інформації про джерела надходжень грошових коштів, ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, достатність грошових коштів для майбутнього розвитку підприємства, причини розходжень фінансових результатів зафіксованих у «Звіті про фінансові результати» та обсягів грошових коштів, поданих у «Звіті про рух грошових коштів», діяльність підрозділів підприємства.

Платіжний календар є найбільш ефективним та надійним інструментом оперативного управління грошовими потоками підприємства. Застосування платіжного календаря дозволить: підвищити контрольованість поточних платежів, що знижує втрати від нецільового використання коштів та прозорість бізнесу; створити обґрунтовані середньострокові та короткострокові плани надходжень та виплат; мати в оперативному режимі повну та достовірну інформацію про наявність грошових коштів, заощаджувати при залученні додаткових кредитів та фінансуванні [12].

– П'ятий етап. Проведення постійного контролю грошових потоків підприємства. Має контролюватися виконання встановлених планових завдань по формуванню обсягу коштів і їх витраті по передбачених напрямках; рівномірність формування грошових потоків у часі; ліквідність грошових потоків і їхня ефективність. Проводиться постійний моніторинг рівномірності і синхронності формування грошових потоків.

За даними Держкомстату України, на основі даних про діяльність суб'єктів господарювання проведемо аналіз факторів, що вплинули на зміну грошових коштів підприємств молокопереробної галузі України.

Визначимо, як зміни по кожній статті активу і пасиву вплинули на стан грошових коштів підприємств молокопереробної галузі України. Зростання будь-яких елементів активу – фактор, що зменшує грошові кошти, і навпаки; а збільшення будь-яких елементів пасиву – фактор, який збільшує грошові кошти, і навпаки. Аналіз руху грошових коштів підприємств молокопереробної галузі України в період 2013-2014 рр. наведений в табл. 5.

Виходячи з даних, наведених в табл. 5, можна зробити висновок, що основними факторами, які мали вплив на збільшення грошових коштів у аналізованому періоді на підприємствах молокопереробної галузі України є збільшення довгострокових зобов'язань та забезпечень, поточної кредиторської заборгованості, зменшення капітальних інвестицій. Такі фактори носять деструктивний характер, погіршують рівень фінансової безпеки підприємств і в майбутньому можуть стати причиною фінансової кризи підприємства. Основні фактори, які зменшили величину грошових коштів є збільшення вартості основних засобів, зростання дебіторської заборгованості та запасів, зменшення власного капіталу за рахунок отримання збитку.

Таблиця 5
**Аналіз руху грошових коштів підприємств
молокопереробної галузі України
в період 2013-2014 рр.**

Показник	Зміни за період, що аналізується (млн. грн.)
I. Фактори, що збільшують грошові кошти	
1. Незавершені капітальні інвестиції	+252,9
2. Інші необоротні активи	+176,2
3. Поточні біологічні активи	+0,1
4. Поточні фінансові інвестиції	+53,3
5. Грошові кошти	+139,6
6. Необоротні активи і групи вибуття	+5,3
7. Довгострокові зобов'язання та забезпечення	+705,4
8. Короткострокові кредити банків	+12,1
9. Поточна кредиторська заборгованість	+2270,7
10. Поточні забезпечення	+133,9
11. Доходи майбутніх періодів	+6,1
Усього за розділом I	3755,6
II. Фактори, що зменшують грошові кошти	
1. Основні засоби	-687,5
2. Інвестиційна нерухомість	-0,2
3. Довгострокові біологічні активи	-0,1
4. Довгострокові фінансові інвестиції	-121,3
5. Запаси	-207,0
6. Дебіторська заборгованість	-1822,5
7. Витрати майбутніх періодів	-11,6
8. Інші оборотні активи	-56,9
9. Власний капітал	-678,2
10. Інші поточні зобов'язання	-170,2
Усього за розділом II	-3755,4
Усього чисті зміни грошових коштів	+0,2

Отже, підприємствам молокопереробної галузі України, насамперед потрібно вирішувати такі завдання:

1. Визначити характер збільшення залучення довгострокових коштів та надійності їх джерел.
2. Проводити аналіз причин збільшення дебіторської заборгованості та проводити моніторинг дебіторів, за рахунок яких це сталося.
3. Обґрунтовувати збільшення виробничих запасів.

Актуальною проблемою при управлінні грошовими коштами є пошук способів збільшення їх надходження на підприємстві. Отже, з метою удосконалення управління грошовими потоками

підприємств молокопереробної галузі України та для збільшення їх надходження пропонуємо вживати такі заходи:

1. Пошук грошових коштів за допомогою управління використанням основних засобів підприємства: виявлення майна, яке не використовується у виробництві; пошук устаткування, яке необхідне для підтримки рівня теперішнього та майбутнього виробництва; оцінка можливості альтернативного використання розглянутого майна або більш оптимального використання приміщень; організацію роботи щодо продажу або оренди майна, яке практично не використовується на виробництві.

2. За допомогою стягнення дебіторської заборгованості прискорити оборотність грошових коштів. При цьому можна встановити по кожному клієнтові ліміти кредиту на основі таких показників, як дебіторська заборгованість, товари на складі, товари, які призначені до відвантаження, продукція, яка призначена цьому клієнтові. При цьому важливо враховувати загальні відносини з цим клієнтом та оцінку його фінансового стану. Також прив'язати оплату праці менеджерів з продажу до збору грошових коштів з клієнтів та зробити їх відповідальними за оновленням статусу клієнта.

3. Для зменшення відтоку грошових коштів постійно управляти виплатами кредиторам, розділити на категорії по ступеню важливості постачальників. З критично важливими постачальниками зміцнити та інтенсифікувати контакти. Відкласти платежі менш важливим постачальникам. Розробляти альтернативні схеми платежів. Постійно проводити пошук альтернативних постачальників за вигідними умовами.

4. Реорганізувати інвентарні запаси: розділити на категорії запаси по ступеню їх важли-

вості та за допомогою аналізу оборотності запасів за видами, зменшити об'єм не критичних запасів, зменшити запаси недоторканих або залежалих запасів.

5. Переглянути плани капітальних вкладень для збільшення притоку грошових коштів: здійснити оцінку капітальних інвестицій та виявити, які з них можливо відкласти на пізніший строк; завершити неефективні інвестиційні проекти; проаналізувати можливості рефінансування кредитів.

6. Збільшити продажі продукції: аналізувати асортимент продукції щодо обсягів продажів, націнки, доходів, оновлення асортименту; аналізувати фактори споживчого попиту; впроваджувати заходи підвищення якості продукції; здійснювати постійний пошук нових каналів збуту; брати участь у ярмарках, презентаціях продукції, виставках-продажах та інше.

Висновки та пропозиції. Управління грошовими потоками – найважливіший елемент фінансової політики підприємства, воно пронизує всю систему управління підприємства. Ефективність управління грошовими потоками визначається синхронізацією надходжень та виплат, підтримкою постійної платоспроможності підприємства та раціональним використанням фінансових ресурсів, які формуються із зовнішніх і внутрішніх джерел. Від його якості та ефективності управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість підприємства в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгу перспективу.

Подальші дослідження варто спрямувати на розробку концептуальних положень системи управління грошовими потоками підприємств та на побудову їх організаційно-економічного механізму в умовах ринкового середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бланк И.А. Управление оборотным капиталом / И.А. Бланк. – К.: Ника центр, 2002. – 480 с.
2. Деменіна О.М. Управління грошовими потоками в межах концепції фінансової рівноваги підприємства / О.М. Деменіна // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 7 (37). – С. 14-18.
3. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник за 2014 рік [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – 2015. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm
4. Ковалёв В.В. Финансы организаций (предприятий) / В.В. Ковалёв, Вит.В. Ковалёв. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. – 352с.
5. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання. Монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387с.
6. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками [текст]: навч. посіб. / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник. – К.: КНТЕУ, 2005. – 225с.
7. Майборда О.В. Оптимізація фінансових потоків промислового підприємства: теоретичні аспекти питання / О.В. Майборда // Економіка розвитку. – Харків: ХНЕУ. – 2012. – № 1 (61). – С. 107-110.
8. Поддєрьогін А.М. Финансы підприємств: Підручник. – К.: КНЕУ. – 2000. – 307с.
9. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – 3-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668с.
10. Статистичний збірник «Україна у цифрах» 2015 рік [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – 2015. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm
11. Финансы в трансформаційній економіці України: [навч. посібник] / [за ред. М.І. Крупки]. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 614с.

12. Харченко В.А. Система управління грошовими потоками підприємства / В.А. Харченко // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 1. – С. 161-165.
13. Циган Р.М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання / Р.М. Циган // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4 (106). – С. 150-155.